

УДК 159.9:37.015.3:504

DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-4-77-84

Нагорний П. В.

здобувач вищої освіти (магістрант)
кафедри психології
Запорізького національного університету
inn5665@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8311-2491

**ЕКОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Метою роботи було теоретично обґрунтувати потенціал екологічного тренінгу як ефективного засобу розвитку екологічної свідомості студентської молоді та проаналізувати психологічні механізми, що забезпечують його вплив на когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти екологічної свідомості. У статті досліджено сучасні суспільно-екологічні виклики, зумовлені зростанням антропогенного навантаження й недостатнім рівнем екологічної відповідальності студентів, а також проаналізовано наукові підходи до ролі тренінгових технологій в екологічній освіті. Узагальнено позиції сучасних авторів щодо значущості інтерактивних методів, групової взаємодії та діяльнісних форм у формуванні стійких екологічних установок. На основі вивчених джерел виявлено, що екологічний тренінг створює умови для глибшого засвоєння екологічних знань завдяки активізації процесів соціального навчання, емоційно-ціннісної ідентифікації та рефлексії, що сприяє переосмисленню ціннісних орієнтацій і формуванню мотивації до екологічно відповідальної поведінки. У роботі проаналізовано доцільну структуру екологічного тренінгу, розкрито зміст його етапів та способи поєднання пізнавальних, рефлексивних і практичних методів. Особливу увагу приділено тому, як тренінговий формат сприяє активному залученню студентів, поглибленню їхнього розуміння екологічних проблем та формуванню внутрішньої мотивації до екологічно відповідальних дій. Виявлено переваги тренінгового формату порівняно з традиційними лекційними та дискусійними заняттями, а також окреслено потенційні обмеження, пов'язані з мотиваційними та організаційними чинниками. Обґрунтовано, що екологічний тренінг є перспективним і гнучким інструментом підвищення екологічної свідомості, здатним забезпечити інтеграцію знань, цінностей і дій. Перспективами подальших досліджень визначено емпіричну перевірку ефективності тренінгових програм та вивчення довготривалих змін у поведінкових практиках студентів.

***Ключові слова:** екологічний тренінг, екологічна свідомість, студентська молодь, екологічні цінності, екологічна освіта.*

Постановка проблеми. Сучасні суспільно-екологічні виклики, обумовлені зростанням антропогенного навантаження, погіршенням стану довкілля та недостатньою сформованістю екологічної відповідальності в молодіжному середовищі, актуалізують потребу в ефективних засобах розвитку екологічної свідомості студентської молоді як соціальної групи, що перебуває у фазі завершення активного світоглядного становлення. Традиційні освітні підходи здебільшого орієнтовані на передачу інформації, однак вони не забезпечують стійкого формування екологічних установок, оскільки майже не впливають на емоційно-ціннісну та поведінкову сфери особистості. У цьому контексті особливого значення набуває екологічний тренінг як інтерактивна форма роботи, що поєднує пізнавальну активність, групову взаємодію,

рефлексію та практичні екодії. Психологічні механізми, які активуються у тренінговому середовищі, створюють умови для внутрішньої переорієнтації цінностей і формування відповідальної екологічної позиції. Відповідно дослідження потенціалу екологічного тренінгу є одним із ключових завдань сучасної екологічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових і методичних працях, присвячених екологічній освіті та екопсихології, послідовно підкреслюється важливість інтерактивних форм роботи для формування екологічної свідомості. Зокрема, Букарєва та Бурлака [1] розглядають тренінг як ефективний спосіб активізації пізнавальної діяльності та екологічно відповідальної поведінки, наголошуючи на перевагах групової взаємодії та практичних вправ. У підручнику Скребця й Шлімакової [2] обґрунтовано психологічні механізми впливу тренінгового середовища на розвиток екологічної свідомості. Дослідження Мандрика, Мальованого та Орфанової [3] акцентують потребу комплексного підходу до екологічної освіти, що поєднує когнітивний, ціннісний та поведінковий компоненти, тоді як Заслонкіна [4] підкреслює значення екопсихологічного тренінгу для формування сталих екологічних установок у здобувачів освіти. Практично орієнтовані матеріали Назаренко [5] і Караташ [6] демонструють можливості застосування рольових ігор та тренінгових вправ у різних освітніх контекстах з метою стимулювання розвитку екологічної свідомості.

У цілому аналіз літератури засвідчує зростання зацікавлення дослідників тренінговими методами в контексті екологічної освіти, однак водночас вказує на недостатню кількість робіт, що цілісно розкривають потенціал екологічного тренінгу саме для розвитку екологічної свідомості студентської молоді.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні потенціалу екологічного тренінгу як ефективного засобу розвитку екологічної свідомості студентської молоді, та виявленні психологічних механізмів, які забезпечують вплив такого освітнього інструмента на когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти екологічної свідомості

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічний тренінг – це інтерактивна форма навчально-виховної роботи, спрямована на розвиток екологічної свідомості та формування екологічно відповідальної поведінки студентської молоді. Його сутність полягає у використанні практичних інтерактивних методів навчання, які забезпечують глибоке засвоєння екологічних знань і трансформацію особистісних установок.

Екологічний тренінг є особливо ефективним інструментом для розвитку екологічної свідомості студентської молоді, оскільки поєднує активні методи навчання, практичну діяльність і рефлексію. На відміну від одностороннього інформування, тренінги стимулюють участь, залученість та відповідальність, що дозволяє не просто передавати знання, а трансформувати ставлення до природи й сформувані внутрішню мотивацію до сталих дій. Ефективність екологічного тренінгу значною мірою також пояснюється низкою психологічних механізмів, що активуються у процесі групової взаємодії. Одним із ключових є механізм соціального навчання, згідно з яким студенти переймають нові моделі поведінки, спостерігаючи за діями інших учасників групи, оцінюючи наслідки цих дій і отримуючи соціальне підкріплення. Іншим важливим механізмом є емоційно-ціннісна ідентифікація з природою, яка відбувається через вправи, що активізують емпатію, емоційне залучення або символічне переживання проблемних екологічних ситуацій. Нарешті, значну роль відіграє групова динаміка, що створює атмосферу підтримки, довіри та безпечного озвучування власних думок [1].

Порівняно з іншими формами освітньої діяльності екологічний тренінг має значні переваги. Так, традиційні лекційні заняття забезпечують передусім когнітивний компонент екологічної свідомості, однак вони практично не впливають на емоційно-ціннісні орієнтації студентів і лише частково формують поведінкові навички. Семінари й дискусійні заняття сприяють розвитку критичного мислення, проте позбавлені

елементу практичної екодії, який є необхідним для переходу від знань до реальних дій [3]. Волонтерська та природоохоронна діяльність, хоча й має практичний характер, часто не супроводжується рефлексивним аналізом, унаслідок чого ефект не інтегрується у систему світоглядних орієнтирів студента. На цьому тлі екологічний тренінг постає як найбільш збалансована форма, оскільки поєднує інформаційний, емоційний та діяльнісний компоненти. Студенти не лише отримують знання, але й активно переживають їх у груповій взаємодії, моделюють різні варіанти поведінки та рефлексують над власними змінами. Саме така комплексність дозволяє тренінгу формувати стійкі екологічні установки, що не зникають одразу після завершення навчального модуля [4].

Водночас при плануванні структури екологічного тренінгу треба враховувати його певні потенційні ризики і обмеження. По-перше, досить часто постає проблема нерівномірного рівня залученості учасників, адже частина студентів може бути схильна до пасивної участі, що знижує ефективність групової роботи та обмежує вплив тренінгових методів на їхні особистісні зміни. По-друге, важливим є професіоналізм тренера, оскільки недостатній рівень його комунікативної компетентності або невміння фасилітувати дискусії може перетворити тренінг на звичайне заняття без суттєвого впливу на екологічні установки. По-третє, тренінг вимагає відповідного матеріально-технічного забезпечення, а саме гнучкого простору, мультимедійних ресурсів, друкованих матеріалів, доступу до природних локацій. За відсутності таких умов можливості тренінгу звужуються, і його потенціал не реалізується повністю. Нарешті, варто врахувати, що тренінг не гарантує довготривалих змін без подальшої підтримки. Сформовані наміри потребують подальшого підкріплення у вигляді участі в екопроектах, волонтерських практиках або регулярних зустрічах екоактиву. Визначення цих обмежень дозволяє більш усвідомлено планувати тренінги та інтегрувати їх у ширшу систему екологічної освіти [2].

При підготовці екологічного тренінгу важливо чітко сформулювати його мету, що має полягати у розвитку практичних навичок екологічної поведінки та мотивації до дій відповідного спрямування. Такий підхід узгоджується з науковими положеннями, згідно з якими екологічне виховання має поєднувати знання, ціннісні установки й практику дій [3].

Для забезпечення ефективної групової динаміки рекомендується формувати групи з приблизно 15-25 осіб, що дає змогу залучити кожного учасника, проводити рольові та групові вправи, а також підтримувати інтерактивний формат. При попередньому відборі доцільно провести опитування або анкетування, щоб визначити рівень базових екологічних знань і мотивацію студентів. Такий підхід дозволить адаптувати тренінг під специфіку групи (наприклад, концентруватися на практичних діях, якщо виявлено дефіцит дій або залучення).

Методи активності в тренінгу повинні бути різноманітними та адаптованими до студентської аудиторії. До них належать рольові ігри (імпровізація конфліктних екосценаріїв, як-от «екологічна криза міста»), кейс-методи (аналіз реальних або змодельованих екологічних проблем), групові дискусії (на теми сталого розвитку, етичного споживання, участі студентів у екополітиці) і практичні вправи (екскурсії, сортування, створення міні-екопроектів). Також важливо впроваджувати рефлексивні вправи на підсумковому етапі, а саме обговорення результатів тренінгу, планування особистих екодій, самооцінка змін у світогляді, що сприяє закріпленню досвіду, отриманому під час проходження тренінгу. Як обґрунтовано показано в [1; 4], розглянуті інтерактивні методи (рольові ігри, тренінги, дискусії) значно ефективніші в екологічній освіті, ніж традиційні лекції.

Матеріально-технічне забезпечення тренінгу має бути адекватним до форм активності. Так, потрібно приміщення, яке можна організувати для групових вправ (з гнучким розсадженням), мультимедійні засоби (проектор, ноутбук, фліпчарт), а також роздаткові матеріали (сценарії, робочі листи, картки) і ресурси для практичної роботи

(мішки для прибирання, контейнери для сортування, карти для екскурсій). Щодо таймінгу, оптимальним є формат дводенного інтенсиву. Перший день варто присвятити знайомству, рольовим іграм і кейсам, а другий – практичним екоакціям, рефлексії та підведенню підсумків. Така структура забезпечує достатньо часу для глибокої роботи над розвитком екологічної свідомості і для втілення конкретних дій.

Варто більш детально дослідити можливу структуру екологічного тренінгу. Так, найбільш поширеною є трьохетапна модель зі вступною, основною та заключною частинами. Відповідна класична структура тренінгу не лише сприяє плавному студентів до теми, але й гарантує, що напрацювання тренінгу будуть глибшими й стійкими.

На вступному етапі головне завдання полягає у створенні психологічного простору, в якому учасники почуватимуться безпечно, готові до взаємодії й відкритого обміну думками. Для цього рекомендується почати зі спеціальних вправ, які дають змогу учасникам познайомитися, сприйняти один одного не лише як студентів, а як особистостей із власними екоцінностями. Наприклад, можна запропонувати вправу «Екологічне ім'я»: кожен студент називає своє ім'я та додає слово, яке асоціюється у нього з природою («Віктор-Ліс», «Марія-Роса» тощо). Така вправа не лише дозволить познайомитися учасникам один з одним, але й налаштує на екологічний контекст взаємодії [5].

Потім можна провести вправу «Очікування та побоювання». Під час виконання цієї вправи група поділяється на пари або трійки, де учасники розповідають про те, що вони сподіваються отримати від тренінгу, яких знань, дій і змін чекають, і що їх може лякати в обговоренні екологічних тем [3; 5]. Після обговорення у маленьких групах тренер запрошує кожного озвучити свої думки, фіксує очікування на стенді або фліпчарті, щоб потім пов'язати зміст тренінгу з реальними потребами групи.

Також у цей час важливо формулювати правила роботи. До таких правил можна віднести встановлення принципу «тут і тепер», конфіденційність, взаємну повагу, право на висловлення власної думки та активної участі тощо [5]. Усі ці правила обговорюються разом із учасниками й записуються в простому вигляді, щоб група мала спільні домовленості. Це створює основу для конструктивної роботи надалі.

Далі йде основний етап – ключова частина тренінгу, під час проходження якої студенти залучаються до інтерактивних дій, моделювань, практичних вправ та обговорень. Основний етап можна у контексті чотирьох напрямків: рольові ігри, аналіз кейсів, групові дискусії та практична екодія.

Рольові ігри. Рольові ігри є ефективним методом, оскільки дозволяють моделювати складні екологічні ситуації, які поєднують соціальні, економічні та екологічні аспекти. Наприклад, змодельовано сценарій «Екологічна криза міста». Учасники діляться на групи (влада, бізнес, екологічні активісти, звичайні мешканці) і отримують завдання розробити стратегію вирішення проблеми (наприклад, забруднення водойми або сміттєзвалища) [5]. Кожна група обговорює, які ресурси має, які пріоритети, які компроміси може запропонувати, а потім презентує своє рішення. Після цього відбувається спільне обговорення, під час якого учасники аналізують, що було найскладніше, які варіанти здавалися нереальними або небезпечними, і як можна досягти балансу.

Кейс-аналіз. Кейс-аналіз дає змогу студентам працювати з реальними або змодельованими екологічними проблемами. Наприклад, один кейс може стосуватися утилізації електронних відходів в університетському містечку. Учасники повинні з'ясувати, куди викидаються старі ноутбуки і телефони, розробити план збору та переробки, оцінити економічні, логістичні та екологічні аспекти. Інший кейс – озеленення території кампусу. Студенти аналізують, які рослини підійдуть, скільки площі використати, які витрати будуть на посадку й догляд, і як залучити інших студентів до цієї ініціативи. Після аналізу групи презентують свої рішення, порівнюють використані підходи й дискутують, що є найбільш реалістичним і корисним [1].

Групові дискусії та круглі столи. У рамках цього блоку тренер організує дискусії або круглі столи на теми, які стосуються екологічної етики, студентської відповідальності та сталого розвитку. Наприклад, можна запропонувати такі запитання: «Що означає для мене бути екологічно свідомим?»; «Які екодії я готовий робити щодня?»; «Як студенти можуть впливати на екополітику університету?» [6]. Під час обговорень тренер фасилітує діалог, стимулює активне слухання, задає уточнюючі запитання, підсумовує думки учасників, і, за потреби, фіксує ключові ідеї або пропозиції. Цей етап не лише підсилює усвідомлення екологічних проблем, а й створює почуття спільності, адже студенти бачать, що їхні колеги сприймають екологічні проблеми схожим чином, або ж пропонують інші, свої власні підходи.

Практичні екодії. Основна частина екологічного тренінгу може передбачати і практичні дії учасників. Так, наприклад, учасники можуть провести екскурсію для школярів на природну ділянку або в зелений куточок університету, потім попрацювати там в екологічному контексті (прибрати сміття, висадити рослини, розставити контейнери для сортування відходів). Інший варіант реалізації практичних екодій — міні-проекти всередині кампусу, такі як створення клумб, вертикального озеленення стін, кампанія зі встановлення контейнерів для переробки сміття [6]. У ході таких вправ студенти впроваджують практичні рішення, бачать конкретний результат своєї праці і відчують власну відповідальність за вирішення проблем довкілля.

Після завершення практичної роботи варто розпочинати заключний етап, присвячений рефлексії та плануванню подальших дій. Тренер збирає учасників у загальну групу й пропонує серію рефлексивних вправ. Однією з таких вправ може бути письмове самоусвідомлення, під час якого кожен студент отримує аркуш або карту, на якій відповідає на запитання «Що мене найбільше здивувало?», «Що я робитиму після тренінгу?» та «Які конкретні дії я готовий впровадити в своєму житті або університеті?» [6]. Потім учасники можуть обговорити свої відповіді в парах чи малих групах. Після цього доцільно запропонувати створити «Екологічну угоду» — документ, у якому кожен учасник записує конкретні екодії та зобов'язання на найближчий період (наприклад, сортування сміття, участь в екопроекті, організація екоакцій). Така угода може бути як індивідуальною, так і груповою. Її можна задокументувати (написати на плакаті або фліпчарті) і розмістити в кампусі або на груповій дошці, щоб бути нагадуванням і стимулом.

В завершальному блоці тренінгу також доцільно провести круглий стіл для підбиття підсумків, де кожен може поділитися, що він дізнався, які емоції пережив, які плани має на майбутнє. Тренер підсумовує основні теми і заохочує підтримувати один одного в аспекті екологічної поведінки.

Описана модель екологічного тренінгу є досить ефективною, дозволяє впливати на формування всіх трьох компонентів екологічної свідомості студентів. Схарактеризуємо потенціал екологічного тренінгу у формуванні кожного з компонентів екологічної свідомості більш детально.

Когнітивний компонент екологічної свідомості передбачає наявність системи знань про екологічні процеси, взаємозв'язки в природі та соціально-економічні аспекти впливу людини на довкілля [2; 7]. Відповідно екологічний тренінг сприяє розвитку цього компоненту через активізацію пізнавальної діяльності, використання кейсів, рольових ігор та обговорень реальних екологічних проблем. Так, наприклад, практичний аналіз сценаріїв забруднення міських водойм або планування озеленення кампусу може поглибити як загальні когнітивні навички студентів (системне мислення, розуміння причинно-наслідкових зв'язків), так і конкретні екологічні знання щодо процесів забруднення, методів вирішення екологічних проблем тощо. Більш того, інтерактивні методи навчання, запропоновані під час проведення екологічного тренінгу, більшою мірою стимулюють засвоєння знань у порівнянні з традиційними лекційними формами [1].

Емоційно-ціннісний компонент включає ставлення до природи, переживання за її стан, формування відповідальності та моральних цінностей щодо довкілля [2; 7]. Відповідно екологічний тренінг сприяє розвитку цього компоненту через виконання вправ, що стимулюють проявлення емпатії, саморефлексію та зміну оцінок особистих ціннісних орієнтирів. Наприклад, заповнення метафоричних карт «Моє ставлення до природи» або вправи на обговорення особистого досвіду взаємодії з екологічними проблемами дозволяють студентам усвідомити власні ціннісні орієнтири та розглянути можливості їх удосконалення. Важливо зауважити, що саме емоційне залучення є ключовим чинником формування стійкої екологічної позиції, оскільки воно стимулює мотивацію до сталих екологічних дій [8].

Нарешті поведінковий компонент екологічної свідомості охоплює конкретні дії та готовність особистості реалізовувати екологічно відповідальні практики [2; 7]. Відповідно екологічний тренінг впливає на цей компонент через моделювання ситуацій, планування практичних кроків та обговорення можливих стратегій екодій. Такі практичні екодії, як розробка проєктів з озеленення території університету або впровадження системи сортування сміття в гуртожитках, забезпечують перехід від декларативного знання до внутрішньої мотивації та готовності до реальних екоорієнтованих дій [1; 8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений теоретичний аналіз дозволяє стверджувати, що екологічний тренінг є ефективним засобом розвитку екологічної свідомості студентської молоді, оскільки забезпечує цілісний вплив на її когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти. Поєднання інтерактивних методів, групової взаємодії та практичних екодій створює умови для глибшого засвоєння екологічних знань, переосмислення ціннісних орієнтацій і формування внутрішньої мотивації до відповідальної поведінки. Психологічні механізми соціального навчання, ідентифікації та рефлексії є ключовими чинниками, що зумовлюють стійкість сформованих установок і перехід від декларативного розуміння до реальних екодій. Разом із тим результати аналізу вказують на низку обмежень, пов'язаних із нерівномірною залученістю учасників, потребою високої кваліфікації тренерів та необхідністю подальшого підкріплення сформованих намірів після завершення тренінгу. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні й апробації емпіричних моделей оцінювання ефективності тренінгу, вивченні його довготривалого впливу на екологічну поведінку студентів, а також у пошуку оптимальних форм інтеграції тренінгових технологій у систему формальної та неформальної екологічної освіти.

Література

1. Букарєва С. А., Бурлака І. В. Тренінг як інтерактивний метод формування екологічно активної позиції учня. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 1(45). Част. 2. С. 172–177.
2. Скребець В. О., Шлімакова І. І. Екологічна психологія: підручник для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2014. 456 с.
3. Мандрик О. М., Мальований М. С., Орфанова М. М. Екологічна освіта для сталого розвитку. *Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування*. 2019. № 1(19). С. 130–139.
4. Заслонкіна О. П. Екопсихологічний тренінг як засіб формування екологічної свідомості вихованців ЗВО. *Педагогічний пошук – 2019* : зб. ст. та тез доп. Всеукр. серпн. конф. (Київ, 15-16 серпня 2019 р.). Київ, 2019. С. 27–31.
5. Назаренко С. Екологія житла. Рольова гра-тренінг. *Біологія. Шкільний світ*. 2013. № 22(730). С. 11–13.
6. Караташ Н. А. Година спілкування з елементами тренінгу «Екологічне виховання дітей». *Naurok*. URL: <https://naurok.com.ua/godina-spilkuvannya-z-elementami-treningu-ekologichne-vihovannya-ditey-19123.html> (дата звернення: 18.09.2025).
7. Попова І. Формування екологічної свідомості студентів вищих навчальних закладів. *Вища освіта України*. 2015. № 2. С. 89–94.

8. Андреев А. С. Психологичні аспекти екологічних проблем й екопсихологічні тренінги. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць інституту ім. Г. С. Костюка АПН України. Екологічна психологія*. 2009. Т. 7. Вип. 19. С. 18–23.

References

1. Bukarjeva, S. A., & Burlaka, I. V. (2014). Treninh yak interaktyvnyi metod formuvannia ekolohichno aktyvnoi pozycji uchnia [Training as an interactive method of forming students' ecologically active position]. *Tavriyskyi Visnyk Osvity – Tavriya Bulletin of Education*, 1(45, part 2), 172-177 [in Ukrainian].
2. Skrebets, V. O., & Shlimakova, I. I. (2014). *Ekolohiya psykholohiya: Pidruchnyk dlia studentiv VNZ* [Ecological psychology: Textbook for university students]. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
3. Mandryk, O. M., Malovanyi, M. S., & Orfanova, M. M. (2019). Ekolohichna osvita dlia staloho rozvytku [Ecological education for sustainable development]. *Ekolohiina Bezpeka ta Zbalansovane Resursohospodaruvannia – Ecological Safety and Balanced Resource Use*, 1(19), 130–139 [in Ukrainian].
4. Zasloukina, O. P. (2019). Ekopsykholohichniy treninh yak zasib formuvannia ekolohichnoi svidomosti vykhovantsiv ZVO [Ecopsychological training as a means of forming ecological consciousness in university students]. *Pedahohichniy poshuk – 2019: Collection of Articles and Conference Theses, All-Ukrainian Summer Conference* (pp. 27-31). Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
5. Nazarenko, S. (2013). Ekolohiia zhytla. Rolova hra-treninh [Ecology of housing: Role-playing training]. *Biolohiia. Shkilnyi Svit – Biology. School World*, 22(730), 11–13 [in Ukrainian].
6. Karatash, N. A. (2018). *Hodyna spilkuvannia z elementamy treninhu «Ekolohichne vykhovannia ditei»* [Conversation hour with elements of the training «Ecological education of children»]. Naurok. Available at: <https://naurok.com.ua/godina-spilkuvannya-z-elementami-treningu-ekologichne-vihovannya-ditey-19123.html> (accessed November 15, 2025) [in Ukrainian].
7. Popova, I. (2015). Formuvannia ekolohichnoi svidomosti studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Formation of ecological consciousness of university students]. *Vysha Osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine*, 2, 89–94 [in Ukrainian].
8. Andriyev, A. S. (2009). Psychological aspects of ecological problems and ecopsychological trainings [Psychological aspects of environmental problems and ecopsychological trainings]. *Aktualni Problemy Psykholohii: Zbirnyk Naukovykh Prats Instytutu im. H. S. Kostiuks APN Ukrainy – Actual Problems of Psychology: Collection of Scientific Works of the H. S. Kostiuks Institute, Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 7(19), 18–23 [in Ukrainian].

Nahorni P.

Higher education student (master's student),
Department of Psychology,
Zaporizhia National University
inn5665@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8311-2491

ENVIRONMENTAL TRAINING AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING ENVIRONMENTAL AWARENESS OF STUDENTS

The aim of the research was to theoretically substantiate the potential of environmental training as an effective means of developing environmental consciousness among university students, as well as to analyze the psychological mechanisms that ensure its influence on the cognitive, emotional-value and behavioral components of eco-awareness. The article examines contemporary socio-environmental challenges caused by increasing anthropogenic pressure and the insufficient level of environmental responsibility among students, and analyses scientific approaches to the role of training

technologies in environmental education. The positions of modern researchers regarding the significance of interactive methods, group interaction and activity-based formats in forming stable ecological attitudes are summarized. Based on the reviewed literature, it was revealed that environmental training creates favorable conditions for deeper assimilation of ecological knowledge through the activation of social learning processes, emotional-value identification and reflection, which contribute to the rethinking of value orientations and the development of motivation for environmentally responsible behavior. The paper analyses the recommended structure of environmental training, outlines the content of its stages, and describes ways to integrate cognitive, reflective and practical methods. Particular attention is paid to how the training format promotes active student engagement, deepens their understanding of environmental issues, and supports the development of intrinsic motivation for environmentally responsible actions. The research identifies the advantages of training-based approaches compared to traditional lecture or discussion formats and outlines possible limitations associated with motivational and organizational factors. It is substantiated that environmental training is a flexible and promising tool for enhancing environmental consciousness, capable of integrating knowledge, values and actions within a unified developmental process. Prospects for further research include the empirical evaluation of training program effectiveness and the investigation of long-term changes in students' environmentally oriented behavioral practices.

Key words: environmental training, environmental consciousness, student youth, ecological attitudes, environmental education.